

Suuren paaston kolmas sunnuntai. Ristinkumartamisen sunnuntai.

Aamupalveluksen evankeliumi vuoron mukaisesti.

Päivän epistola

(Hepr. 4: 14 – 5: 6)

”Veljet, koska meillä on suuri ylipappi, joka on kulkenut läpi taivaiden, Jeesus, Jumalan Poika, pysykäämme tässä tunnustuksessa. Meidän ylipappimme jos kukaan kykenee ymmärtämään vajavuuksiamme, sillä häntä on koeteltu kaikessa samalla tavoin kuin meitäkin koetellaan; hän vain ei langennut syntiin. Astukaamme sen tähden rohkeasti armon valtaistuimen eteen, jotta saisimme armoa ja laupeutta, löytäisimme avun silloin kun sitä tarvitsemme. Jokainen ylipappi valitaan ihmisten joukosta, ja ihmisiä hänet myös asetetaan edustamaan, tuomaan Jumalalle lahjoja ja uhreja syntien sovittamiseksi. Koska hän itsekkin on heikko, hän osaa kohdella ymmärtävästi tietämättömiä ja erehtyviä, ja heikkoutensa tähden hänellä on myös velvollisuus uhrata syntiuhreja yhtä lailla itsensä kuin kansan puolesta. Kukaan ei itse ota tätä arvoa itselleen, vaan ylipapin kutsuu Jumala, joka kutsui jo Aaronin. Siten ei Kristuskaan itse korottanut itseään ylipapin arvoon, vaan hänet korotti se, joka sanoi hänelle: - Sinä olet minun Poikani, tänä päivänä minä sinut synnytin, ja toisessa paikassa: - Sinä olet pappi ikuisesti, sinun pappeutesi on Melkisedekin pappeutta.”

Kirjeen kirjoittaja käyttää Jeesuksesta termiä ”suuri ylipappi” vain tässä yhteydessä. Muualla hän kirjoittaa vain ylipapista tai papista. Todennäköisesti tämä johtuu siitä, että hän (jälleen) vertailee Jeesuksen ylipappeutta muihin ylipappeihin osoittaen Hänen ylivertaisuutensa. ”Joka on kulkenut läpi taivaiden” tarkoittaa Kristuksen taivaaseen astumista. Hänen kulkemisensa taivaisiin on kristittyjen luottamuksen ja toivon perusta. Suoritettuaan maan päällisen työnsä Kristus palaa takaisin ”istuimelleen Majesteetin oikealle puolelle” (Hepr. 1: 3). ”Pysykäämme tässä tunnustuksessa” tarkoittaa uuden liiton tuoneen Kristuksen opetusta. Teksti ”Jeesus, Jumalan Poika, pysykäämme tässä tunnustuksessa” voi viitata myös käytössä olleeseen jumalanpalveluksen tekstiin.

”Häntä on koeteltu kaikessa samalla tavoin kuin meitäkin koetellaan.” Kristus kohtasi samat kiusaukset kuin mitä meillä on. Ainoa ero verrattaessa meihin on se, että Hän ei langennut niihin. Näin Hän kykenee asettumaan meidän asemaamme ja ymmärtämään meitä.

”Armon valtaistuin” on Jumalan valtaistuin. Kirjoittaja tarkoittaa sillä Jeesuksen valtaistuinta. Kirjoittajan tarkoitus on osoittaa, että me pääsemme Jumalan luo Jeesuksen lunastustyön avulla. Jumalan valtaistuin ei tässä ole tuomioistuin, vaan siitä on tullut armon valtaistuin. Pappi toimittaessaan uhria seisoo. Kristus istuu valtaistuimellaan, sillä Hän on toimittanut kertakaikkisen uhrin.

”Jokainen ylipappi valitaan ihmisten joukosta” kertoo juutalaisten ylipapeista. ”Tuomaan Jumalalle lahjoja ja uhreja syntien sovittamiseksi” on voitu tulkita niin, että lahjat ovat viljasta valmistettuja ruokauhreja (vrt. 3. Moos. 2) ja uhrin eläinuhreja. Todennäköisesti tämä ei ollut kirjoittajan tarkoitus. Todennäköisesti tässä viitataan suuren sovituspäivän uhrin, jolloin sovitetaan synnit (3. Moos. 16: 30, 34). Ylipappi ei toimittanut päivittäisiä uhreja.

”Koska hän itsekin on heikko, hän osaa kohdella ymmärtävästi tietämättömiä ja erehtyviä.” ”Kohdella ymmärtävästi” esiintyy Raamatussa vain tässä kohdassa. Se on stoalaisen filosofian termi, joka tarkoittaa ”intohimoissaan kohtuullinen”. Vanha käännös käytti muotoa ”säälien kohdella”. ”Tietämätön ja erehtyvä” on ymmärrettävä oikein. Se tarkoittaa tahattomasti syntiä tekeviä (vrt. 4. Moos. 15: 30). Synti, jota anteeksianto ei koske, on siis tehty tarkoitushakuisesti, tietoisesti, tietty päämäärä mielessä. Sellaisia eivät ole ihmisen heikkoudesta johtuvat synnit. Kristus ymmärtää ihmisten heikkoudet, sillä Hän oli myös heikko.

”Velvollisuus uhrata syntiuhreja yhtä lailla itsensä kuin kansan puolesta.” Tämä suurena sovintopäivänä suoritettu toimitus sisälsi uhrin siis myös ylipapin omien syntien takia. Kirjoittaja todennäköisesti korostaa tässä tavallisten ylipappien eroa meidän ylipappiimme Kristukseen. Hän oli synnitön eikä Hänen tarvinnut toimittaa uhria omasta puolestaan.

Jumala korotti Kristuksen ylipapiksi. Kirjoittaja lainaa tässä yhteydessä kahta eri kohtaa psalmeista, ensimmäinen on Ps. 2: 7 ja jälkimmäinen Ps 110: 4. Jälkimmäistä kohtaa, viittausta Melkisedekin pappeuteen, käyttää vain Heprealaiskirje (myös Hepr. 7: 17, 21). Tekstissä käytetään määritelmää ”minun Poikani” ja ”sinun pappeutesi on Melkisedekin pappeutta”. Näin kirjoittaja määrittelee Kirkon oppia Kristuksesta: Jeesus Kristus on Jumalan Poika ja ylimmäinen pappi.

Päivän evankeliumi

(Mark. 8: 34 – 9: 1)

”Jeesus kutsui väkijoukon ja opetuslapsensa ja sanoi heille: ”Jos joku tahtoo kulkea minun jäljessäni, hän kieltäköön itsensä, ottakoon ristinsä ja seuratkoon minua. Sillä se, joka tahtoo pelastaa elämänsä, kadottaa sen, mutta joka elämänsä minun tähteni ja evankeliumin tähden kadottaa, on sen pelastava. Mitä hyödyttää ihmistä, jos hän voittaa omakseen koko maailman mutta menettää sielunsa? Millä ihminen voi ostaa sielunsa takaisin? Joka tämän uskottoman ja syntisen sukupolven keskellä häpeää minua ja minun sanojani, sitä Ihmisen Poika on häpeävä, kun hän tulee Isänsä kirkkaudessa pyhien enkelien kanssa.” Hän sanoi vielä: ”Totisesti: tässä joukossa on muutamia, jotka eivät kohtaa kuolemaa ennen kuin näkevät, että Jumalan valtakunta on tullut voimassaan.”

Sama teksti on Matteuksella (Matt. 16: 24 – 28) sekä Luukkaalla (Luuk. 9: 23 – 27).

Ennen tätä kertomusta Jeesus oli selittänyt opetuslapsilleen tulevasta kärsimisestään, kuolemastaan ja ylösnousemuksestaan. Tällöin Pietari ymmärtämättömyydessään nuhteli Jeesusta tällaisesta opetuksesta. Jeesus vastasi Pietarille, että tämän ajatukset eivät ole Jumalasta, Hän jopa nimittää Pietaria Saatanaksi. Nyt Markus kertoo, kuinka Jeesus kutsui väkijoukon ja opetuslapsensa kertoakseen mitä merkitsi seurata Häntä. Kuulijoiden runsaslukuisuus tarkoittaa, että tämä puhe on tarkoitettu kaikille (myös meille). Samalla on muistettava, että Pietari oli edellä nuhdellut Jeesusta siitä, että Jeesus oli puhunut opetuslapsille tulevasta kuolemastaan. Näin Jeesuksen sanat oli erityisesti osoitettu Pietarille.

Ristin kantaminen oli asia, minkä juutalaiset tiesivät. Se oli Rooman vallan äärimmäinen keino hallita valloitetujen alueiden kansoja. Siinä rikollinen kantoi tulevan ristinsä poikki puun sille paikalle, missä hänet ristiinnaulittiin. Voi olla, että Jeesus tällä esimerkillä tarkoitti sitä, että Hänen seuraajiensa oli alistuttava Jumalan tahtoon samalla tavoin, kuin ristiinnaulittava joutui alistumaan kuolemantuomion toteuttamiseen. Emme tiedä, tarkoittiko Jeesus puheensa tällä kohdalla omaa ristiinnaulitsemistaan. Varhainen kirkko varmasti ymmärsi tämän tekstin Jeesuksen kuolema mielessään.

Varhaisessa kirkossa ymmärrettiin, että tässä yhteydessä ei puhuttu vain mahdollisesta kuolemasta. Pelkkä kuolema ei ketään pelasta. Kristuksen seuraaminen merkitsee ihmisen elämässä oikeaa toimintaa, oikeaa elämäntapaa. Kärsimys ei ole kristitylle rangaistus vaan se merkitsee langenneen maailman voittamista Jumalan valtakunnan vuoksi. Se on langenneen ihmisen himojen ja halujen ristiinnaulitsemista (Gal. 5: 24). Siihen kuuluu lähimmäisen rakastaminen ja oman itsekkyyden kieltäminen.

”Sillä se, joka tahtoo pelastaa elämänsä, kadottaa sen, mutta joka elämänsä minun tähteni ja evankeliumin tähden kadottaa, on sen pelastava.” Markus poikkeaa muista siinä, että hän mainitsee myös evankeliumin tässä yhteydessä. Evankeliumi ei merkitse tässä kirjaa, vaan ilosanomaa tai hyvää uutista Jeesuksesta tai Jeesusta itseään.

Jumala on elämä. Oleminen Jumalan yhteydessä merkitsee todellista elämää. Elämän kadottaminen merkitsee, että ihminen menettää yhteytensä Jumalaan. Kadotus on oikea sana tässä yhteydessä. Usein se korvataan sanalla helvetti. Helvetti oli aikanaan Jerusalemin kaupungin kaatopaikka, jonne hylättiin tarpeeton tavara, Helvetin lieskat kertoivat jätteiden polttamisesta. Ihminen omilla valinnoillaan tässä elämässä valitsee oman paikkansa tulevaisuudessa. Tätä valintaa Jumala kunnioittaa. Katumus on meille annettu mahdollisuus palata takaisin Jumalan yhteyteen. Katumus on mahdollista vain tämän elämän aikana. Tulevassa maailmassa se ei enää ole mahdollista.

”Millä ihminen voi ostaa sielunsa takaisin?” Sana, mikä on käännetty sanalla sielu, voidaan kääntää myös sanoilla henki tai elämä. Se voidaan ymmärtää merkityksessä ”todellinen itse”, siis se, joka tuntee ja ajattelee. Seuratessaan Jeesusta ihminen tulee todelliseksi itsekseen. Maallinen valta tai rikkaus ei voi lunastaa ihmisen langennutta sielua tai olla hyödyksi tulevassa elämässä.

”Joka tämän uskottoman ja syntisen sukupolven keskellä häpeää minua ja minun sanojani, sitä on Ihmisen Poika häpeävä.” Jotkut tutkijat näkevät tässä lauseessa eron maan päällä toimivan Jeesuksen (minua ja minun sanojani) sekä Ihmisen Pojan välillä. Varhainen kirkko näki tämän eron. Näyttää siltä, että maanpäällinen Jeesus ilmaisee itsensä viimeisellä tuomiolla Jumalan edessä olevana asianajajana tai syyttäjänä, joka toimii sen mukaan, miten Hänen opetukseensa vastattiin.

”Joka tämän uskottoman ja syntisen sukupolven keskellä häpeää minua” merkitsee Kristuksen Jumaluuden kieltämistä. Me emme saa kieltää Kristusta, sillä jos Häntä ei ole meidän suomme todistuksella olemassa, niin silloin Hän ei meitä pelastanut. Kirkon ohje on: kuolemaa ei saa etsiä, mutta Kristusta ei saa kieltää.

”Tässä joukossa on muutamia, jotka eivät kohta kuolemaa ennen kuin näkevät, että Jumalan valtakunta on tullut voimassaan.” Teksti edellyttää, että Jumalan valtakunnan tullessa elossa on vielä osa kuulijoista. Jumalan valtakunnan tuleminen voi merkitä aikojen lopussa tapahtuvaa Kristuksen toista tulemistä ja valtakunnan lopullista perustamista. Sillä voidaan myös viitata Kristuksen kuolemaan ja ylösnousemukseen. Kaikkein todennäköisintä on, että Jeesus viittasi

tulevaan kirkastumiseensa, jossa kolme Hänen opetuslastaan jo kokivat Jumalan valtakunnan. Tämä on luonnollisin selitys. Seuraava kertomus meidän tämänpäiväisen tekstimme jälkeen on kertomus Kristuksen kirkastumisesta. Kirkko yhdistää kaikki nämä selitykset todeten, että kyse on niistä, jotka kaikissa sukupolvissa kokevat Jumalan valtakunnan läsnäolon.